

Szerkesztőség:

Petőfi-utca 1. szám II. emelet
Bérménstelen leveleket csak ismert
kéztől fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.
Működőhivatal:
Petőfi-utca 1. sz. (Unger-Éder Albert
kőnyunyomdájában.)
Hirdetések díjszába szerint:
Egyen szám 5 kr., ünnep- és vásár-
nap utáni szám 3 kr.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Megjelen hatón és napok után la.

Table with subscription rates:
Előfizetési árak:
Helyben háború:
Egész évre 12 frt
Fél évre 6 frt
Negyed évre 3 frt
Egy hónapra 1 frt
Vidékre postán küldve:
Egész évre 14 frt — kr.
Fél évre 7 frt — kr.
Negyed évre 3 frt 50 kr.
Egy hónapra 1 frt 20 kr.
Hirdetések helyben fizetendők.
Százalékot nem adunk.

A képviselőház megnyílt.

Arad, október 15

A Sándor-utcai képviselőházban, —
távirataink szerint — ma kezdtek meg
a képviselők annak a nagy műnek a
második fejezetét, mely az öt éves képvise-
lői mandátum behozatalával lett al-
kotva, oly mű, melyhez nemcsak a leg-
közelebről érdekel Magyarországot, ha-
nem az egész művelt Európa, a meny-
nyiben alkotmányosan érez és haladó,
nagy várakozásokat fűzött, sőt a melyet
egy oly jelentőségi államférfi, mint Bis-
marck herceg, életbeléptetése után
azonnal, még mielőtt kipróbáltatott volna,
az utánzása érdemesnek talált. A pár-
atlan általános kritika megöregző ab-
ban, és bizonyos, személyes és termés-
zetes egoisztikus tekintetek által diktált
fenntartások mellett a hazai ellenzék is
elismeri, hogy országgyűlésünk utolsó
ülésszakaja, elsősor az öt éves ciklusnak,
törvényhozási tekintetben teremtő s tar-
talomdu volt.

Es az első év, mint egy új érának
kezdőkor. természetesen inkább csak
gerjesztőleg a magvetőleg, semmint virá-
gát a gyümölcsöt hozólag mtködhettek:
szilárdabban tagolt alkotásokat állandóan
továbbképző organizmussal csak az or-
szággyűlési ciklus további éveit, a nagy
törvényhozási mű következendő fejezetét
huztatnak.

A program, melylyel Tiszta és Kálmán
miniszterelnök az ismét össze-
jövő képviselők és főrendek elé lép, na-
gyon dúst tartalmat ígér a reorganizáció
és regonerció művének második munká-
vére, második fejezetére; szorgalmasan
kell tanácskozniuk s dolgozniuk a
képviselőknak a főrendház tagjainak,
ha jókor tető alá akarják helyezni mind
azt, mit az alkotói szerető állami építő-
mester ezuttal eléjük rajzol. Nemesak
az oly messze s mélyreható pénzügyi
szanálás - kell fogantatni, melyet a
miniszterelnök mint a pénzügyek ve-
zetője oly bátran s erélyesen kezdemé-
nyezett s már az első évben oly sikert
igérvőleg előbbre vitt, hanem közle-
kedési ügyünk imponáns átalakítását s új
hoosztását is meg kell koronázzunk
azon szellemben, mely az ors B a r o s - t
epochális műveinél eddig is
inspirálta, a mi a vasutak befejezése, a

víziművek újra szerkesztése, a közmun-
ka szabályozása és kodifikálása által törté-
nik, végül a küszöbön lévő munkaévben
az igazságtörvény terén is többszörös, már
halaszthatatlanná lett javításokat és pótlá-
sokat kell végezni.

A véderőjavaslatok, különösen azok,
melyek a nemzet szívével oly bensősé-
ges összeforrott honvédtiszteményünk tökéle-
sítésére vonatkoznak, szintén bőven
fogják foglalkoztatni a törvényhozók
eszét és szívét, idejét és belátását és
— egy budapesti táviratunk alapján —
megelőzéssel konstatáljuk, hogy a
mérsekelt ellenzék határozottan jóakaró-
lag, s a szélsőbal is kevesebb elfogult-
sággal közelít az új szesszió napirend-
jére tűzött teendők ezen részéhez.

A kormány igen szorgalmas volt a
szünet alatt s midőn szüneti munkájá-
nak eredményét az országgyűlés elé
terjeszti, azon bizonynyal jogosult vár-
kozással áll elője, hogy a törvényes
munkaidőnél ugyanoly szorgalmat fog
tanusítani, minőt tanusított ó ma tik-
kasztó nyári napok alatt, melyeket a
képviselő és a főrendházi tag falusi
Tuskulumban, csendes nyaratásban átál-
modhatott.

Az országgyűlés összeült, dolgozni
fog s munkája megtisztelő lesz a tör-
vényhozásra és hasznos a Szent-István
birodalmának népére.

Törvényjavaslatok. Tiszta a minisz-
terelnök az állami italmé-
résű jövedékről és az emlit-
tett törvény folytán adandó kártalanításról
szóló törvényjavaslatokat — mint lapunknak
távirják — már a képviselőház tegnapi
ülésén benyújtotta, hogy ezen fontos tör-
vényjavaslatoknak minél gyorsabb letárgya-
lását lehetővé tegye. — A két védtör-
vényjavaslatot a honvédelmi
miniszter valóságilag csak október 28-án —
miután az osztrák reichsrath tanácskozásait
már megkezdte — fogja, a képviselőház elé
terjeszteni. — A regale megváltásért járó
kártalanítási összeg megállapításánál k e
z e l e s i k ö l t s é g e k c s i m é n a
kiszámított átlagösszegnek nem 20, hanem
csak 15 százaléka fog levonásti. Az italmé-
résű adó tételét az egyes italok számára a javaslat a követke-
zőképpen állapítja meg: bor és sör 2 frt,

pálinka 30 fokig 4 frt 50 kr., 50 fokig 7
frt 50 kr., liquerök, cognac 12 frt, tiszta
szesz 15 frt hektoliterenként.

VÁROSI KÖZÜGYEK.

— A városi jövedelmek szaporítása. —

A r k a y Kálmán törvényhatósági bi-
zottsági tag — mint annak idején emlitet-
tük — indítványt nyújtott be Arad város
pénzügyi bizottságához a városi jövedelmek
szaporítása tárgyában. Indítványában 1 szá-
zalékos városi birtokváltási illeték sze-
desítését és azoknak, kik közzei adót nem
fizetnek 5 százalékos iskolai adóval való
megróvását ajánlotta.

A pénzügyi bizottság
behatóan tárgyalván ez indítványt,
azt magáévá tette s mint a városra néve
előnyösét a közgyűlésnek el-
f o g a d á s r a a j á n l j a.

Mintthogy a holnapi városi közgyűlés-
nek ez lesz egyik legfontosabb tárgya: he-
lytén valónak látjuk úgy Arkay Kálmán in-
dítványát, mint a pénzügyi bizottság erre
vonatköző javaslatát egész terjedelmében
közölni.

A r k a y Kálmán indítványa ekép
hangzik:

Tekintetes pénzügyi bizottság!

Arad város közzei adója az egyenes
állami adónak majdnem felére emelkedett
fel. Feleslegesnek tartom hosszabb indok-
lással bizonyítani, hogy a közzei pótdó
egyrésztől mely rendkívül hátrányos befo-
lyást gyakorol városunk fejlődésére és más-
résztől, hogy mily súlyos terhet képez az
anélkül is tulmagas közterheket viselő és
megélhetésért küzdő polgároknak. Alig
képzhető tehát fontosabb kérdés annál,
hogy miként volna lehető a közzei adó
leszállítása s közigazgatási érdekek kockáz-
tatása nélkül az adózó polgárokat könnyítésére.
E végből indítványozom, hogy a pénzügyi
bizottság tegye e kérdést tanulmányozás
tárgyává és ennek eredményéhez képest
tegyen javaslatot a törvényhatósági bizott-
sághoz.

Tanulmányozás alapjául két javaslatot
terjeszték elő:

- 1. Csészéről volna-e mindazokat, kik
közzei adót nem fizetnek a törvényben
meghatározott 5 százalékos iskolai adóval meg-
terhelni.
2. Helyes volna-e az Arad város terü-
letén lévő ingatlanok birtokváltásai után
1 százalékos városi birtokváltási illetéket
fizettetni, úgy mint ez más városokban gy-
akorlatban van.

Továbbá, hogy mily kezelés mellett és
kezelési költség mellett volna-e a javasla-
tok érvénybe léptethetők, mennyi volna az
ezek után várható jövedelem és mennyivel
szállna le ez által a közzei adó.

A pénzügyi bizottság
javaslatát a következők:

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Ezen indítványt átható tárgyalása alá
vettük s mindenkélt konstatáltuk, hogy
az indítványt mindkét része a fennálló tör-
vények alapján életbe léptethető, mert az
1868. évi 38. t. cz. 36. §. szerint „a közzei
népiskolák terheit első rendben a közzei
viseli, mely ezáltal minden kebelbeli vagy
hozza tartozó polgárra és birtokosra külön
adót vehet ki. Ez adó azonban az állami
egyenes adónak 5 százalékat nem halad-
hatja meg, s mely törvény a közzei adóra
vonatköző 1886. évi 22. t. cz. 130. §. szerint
épségben hagyatott, s mivel az 1886. évi
21. t. cz. 15. §. értelmében a törvényható-
sági joggal felruházott városok közvetett
államadókra is vehetnek ki közzei pótdó-
adót, a városban és annak területén illeté-
keket, helypénzeket, vámkat szedhetnek s
az állam által igénybe nem vett új adókat
hoznak be

Az adóhivataltól beszerzett adatok alap-
ján megközelítőleg megállapított azon
összeg, mely jövedelem-szaporulatra számí-
that Arad város közzei adója A r k a y Kálmán
törvényhatósági bizottsági tag indítvá-
nyának elfogadása esetén.

Az 1 százalékos birtokváltási illeték be-
hozatalából a városi adóügyi osztály által
készített kimutatás 1885, 1886. és 1887. évi
áttaga szerint várható 9080 frt jövedelem.

Az 50 százalékos iskolai adónak az áll-
ami, megyei és városi tisztviselőkre kivet-
téséből 328 frt.

Összesen 9408 frt.

Miután tehát konstatálva van, hogy az in-
dítvány a törvény keretén belül végrehajtható
és annak elfogadása esetére 9408 frttal lesz
kevesebb azon összeg, a mely közzei adó-
val fedezendő, a mivel a város közzei adója
a fokozott igényeket és a haladással járó
kiadásokat saját túlterhelteése nélkül csak
az esetben elégítheti ki, illetőleg fedezheti,
ha méltányos közvetett adók kivételével
jövödelmét szaporítja, s mert meggyőződés-
tünk, hogy a birtokváltásokról kivetendő
1 százalékos illeték nem lévén állandó telcer,
sem az ingatlanok értékét, sem a vételke-
vet csökkenteni nem fogja, mert jóllehet,
hogy az állam az 1887. évi XLV. t. cz.
szert az állami illetéket jóval felemelte,
de a birtokváltások kisebb arányt éppen
nem állítottak be s szerencsénk a tek. tör-
vényhatósági bizottság előtt Arkay Kálmán
ur indítványát elfogadásra ajánlani és az
1 százalékos birtokváltási illetékek sze-
desítésére néve javaslatba hozni, hogy a m. kir.
miniszteriumhoz felterjesztést intézni
meltóztatásuk az iránt, hogy az 1 százalékos
birtokilleték az államot illető illetékekkel

a m. kir. illetéktiszabasi hivatal által együt-
tesen vettessék ki, hajtsassék be és a be-
behajtott illetéket a m. kir. adóhivatal min-
den negyedév végével szállítsa be a városi
közpénztáru.

Arkay Kálmán törvényhatósági bizott-
sági tag indítványának tárgyalása alkalmá-
val javaslatba hozottuk, hogy az 5 százalé-
kos iskolai adó ne csak az állami, megyei,
és városi tisztviselőkre, hanem a felekezetek
lelkészére és tanítóira, úgy ama új épüle-
tek tulajdonosaira, kik a szabályrendelet értel-
mében közzei adót nem fizetnek és hogy
a közzei adó előirányzatban „az épületek
építése és fenntartása” rovat címén az is-
kola épületek fenntartására felvett összeg a
közzei adóból töröltessék és az e célra
szükséges összeg a tandíjakból fedeztessék.

Ezen javaslatot a tek. törvényhatósági
bizottságnak elfogadására szintén ajánljuk,
mert méltányosnak tartjuk, hogy az 5 száza-
lékos iskolai adó alól felmentve senki se
legyen, a mert azok a kik az új házak köz-
zei adómentességének behozatala után épít-
keztek, a kevesebb jövedelmű azok a meg-
adóztatott régi házak tulajdonosaival szem-
ben a javasolt csekély adót jogosan fizet-
hatik s mert végre igazságos, hogy a város
közzei adója, mely iskolai épületek fenntartásá-
ra szolgál, legalább azon épületek fenntartási költ-
ségét ne viselje, melyek a tandíj alából
emeltetnek.

Ezen javaslat elfogadása esetére a vár-
ható jövedelem, illetőleg kiadáskevesebbet:

1. Az új épületek 5 százalékos iskolai
adója 948 frt.

2. Az iskolák fenntartása és javi-
tására az 1889. évi költségvetésbe fel-
vett 1355 frt. — Összesen 2303 frt, vagyis
Arkay indítványának elfogadása esetére ki-
tüntetett 9408 frttal, idezámmatva a j ö v ő
é v i k ö l t s é g v e t é s e, ha a já-
vaslatba hozott bevételi forrás felőbb hely-
re engedélyezve lesz, 1711 frttal a t e h e t ő
k e d v e z ő b b é, amely
összeg az állami adó után kövfendő köz-
zei adó százalékaikat majd-
nem 3 százalékkal keves-
bíti.

Merjegyesszük, hogy a felekezetek lel-
keszei, az állami és közzei tanárok és ta-
nítók által fizetendő 5 százalékos iskolai adó
a kitüntetett 1711 frtban nem foglaltatik,
miután az különben is oly csekély csekély-
ség, hogy a közzei adó csökkentését elg
érinti.

KÜLFÖLD.

Milán király Bécsben. B é c s b ő l
írják a „Pester Correspondenz“-nek:

Milán, Szerbia kiralya, ismét Bécsben
van, hol oly szivesen tartózkodik, mert
tudja, hogy ott jó helyen van s becsületes
jó barátok veszik körül. Nem vidáman,
mint máskor s épen nem diadalmasan tar-

rabb az idő s gyengébb, halványabb a nap-
sugár, végre álomra készült az anya-ter-
mészet — s szendergő gyermekeit fehér le-
pellel — hóval — takarja be. . . .

I b y.

Az ezredik novella.

(Vértesi Arnold ünnepeltetése.)

Vértesi Arnold, a szabadelvű
párt debreczeni organumának a „Debe-
reczeni Ellenér“-nek felelős
szerkesztője s az ismert novelláiról, vasár-
nap meleg és megérdemelt kitüntetésben
részesült a budapesti írói körök részéről.

Erdemes íróársunk ez alkalommal ol-
vasta fel ezredik elbeszélését a Petőfi-Tár-
saság ülésén nagy és díszes közönség előtt,
hatalmas tetés mellett. Este az írói és
művészi kör helyiségében bankettet rendez-
ték a Vértesi tiszteletére, s elhalmozták a
szeretet és becsülés legkitüntetőbb nyilvá-
nolásával.

Midőn lapunk részéről is a legösszintébb
gratulációval járulunk kiváló kollégának
ezen örömapjához, itt adjuk V a d n a y
Károlynak, pártunk e jeles tagjának visz-
szamelekedését a Vértesi Arnold íjru, kezdő
szókatól:

Vértesi Arnold a legelső magyar szép-
irodalmi napi lap: a „Hölgyfutár“ szülőltje.
Ma már elfelejtették ezt a kis lapot, melyet
az önkény uralom legborzalmasabb
első három hónapjának elmúltával 1848.
december elsején az elmes tollu Nagy Ig-
nác indított meg. A leggyverlemerkedő
el nemult s a hazafi bannától megdermedt
magyar szépirodalom úbredése volt ez. Legelső
számának élén Petőfi mélabus hangju, remek
költeményét: az „Őszi éj“-t közölte, a vi-
harban bujdosókról, akkor, midőn még
senki sem tudta bizonyosan, hogy a láng-
jelű költő is a csaták viharának esett ál-
dozatul. Ebben a kis lapban szólaltak meg
újra először a híres költők, Arany, Tompa,
Erdélyi János és a többiek, eleintén ál-
vó alatt; ebben írtak a széppróza jövelés, s
ebben léptek föl az akkori tehetségek, kik
aztán névtel birtak szerezni maguknak. Sok
már volt nekik volt ez a lap a bölcsője.

„Az ARADI KÖZLÖNY“ tárczája. (Október 16.)

A falusi ősz.*)

— Az „Aradi Közlöny“ eredeti tárczája. —
Midőn a tarlókön északkeleti szél u-
hog, a nyár uralkodó pompájának végét
érte. Az erdőn, mezőn, legelőn és kertben
békázott az enyészet s környékről fájd-
almas bucsuhangokat dudol a csöpps szél.
Az idejekorán beállított őszi esőzés el-
huzódik s az ugynevezett „vénaesszonok
nyara“ még néhány verfényes napot hoz
fölénk.

Hogyha az északföldi szembe sühintő
csöpps szélről vissza nem riadunk, amott a
hegyoromról szemlélvé csodaszépnek tűnik
fel szingzardagságában a láthatár. Az erdő
másodízben áll a maga ünnepi díszében s
minő tarka látványt nyújt a bámuló szem-
nek!

A sötétzöld erdeiifenyő állabot, világó-
sabb foltokkal tarkázza a jegénye- és „luc-
zenyő koronája; sárga lánghoz hasonlóan
emelkedik ki a zöldkeverékből itt-ott a nyir-
falomb csuosa, melynek fehér kérgű törzse
kísértetiesen kikandál az árnyékos tőm-
keleghől.

A lejtőket a gyertyánfa teljzöld lom-
bozata díszíti, megsárgult ághegyeivel s pi-
rosan foltozza itt-ott a tisztáson honoló
Zelnice meggy levele.

A hegylábánál tükröző tó partján még
élénken zöldel az éger, mellyel szemben a
bükkfa barnaveres lombja és a ezil kénsár-
gás gömbkoronája farkasszenvedt néz. Az
egész képet tiszta kék ég boltozza s a leg-
messzebb távolba oly tökéletes, homályman-

tes kilátást nyújt, minőhöz hasonló egy év-
szakban sem élvezhetünk.

Az erdővel átellenben terül el a lapá-
lyos rét, melynek halványodó sárgászöld
szőnyege milliárd ragyogó gyémánttal — a
napsugaraktól csillogó harmat cseppekkel —
van pazarul beszőrva. Mégis mindezen
pompa csak mulandó, nem egyéb, mint a
halál előtti végvonaglás!

Az őszre nézve mindenk előtt jellemző
a vándormadarak elköltözése. Egy része a
kedves léglakóknak már kora ősszel készü-
lődik a hosszú utra. Fel is ruházza őket az
anyailag gondoskodó természet minden
csészertől kellekkel; némelyeknek új és erős
röptollai nőttek, másrésze egész új utimmal
— teli tollazattal — láttatott el. — Az ifju
nemzedék megtanult csoportosulva repülni
s tartalékal mindnyája csirizsnyással lőni ki-
párnázva, hogy a hosszú — esetleg tenger
feletti — uton, a hol minden tápanyag
hiányzik, az életfenntartásához szükséges tá-
pot a test a maga énjélől vehesse.

A visszamaradt madárkák szomoruan
línnek a tar galyokon, ennek ellenében ve-
rűb urfi szorgos tevékenységet fejt ki. Hosszu
szalmaszálak, ágacskák, tollak, pelyhet, gyapju-
pászta, szősz, hajat s többféle párna anya-
got szípel össze kis csőrével és egy a kal-
mas sarkocskában, falrepedés vagy padláson
feokéfésekben, osztergerendákon, templom-
toronyokban tömör és meleg fészket épít ma-
gának, hogy a telet kényelmesen tölthesse.

De vegyük szemügyre a l o m b h u l l á s t. A megérett levélnyél tővén
új levélrügyek nőnek, s az élető nedvet
magukba szíván, a régi levelek tengődnék,
halványodnak, fonyadnak, míg végre sár-
gulván, lefújja az ősi szél. Ez a lombhul-
lás, mely legfontosabb, legszembetűnőbb
jele az ősznek és feltűnő sarkpontját képezi
a csodás természet örökös korforgásának.

A talaj felszíne még mindig új meg új
virágokat sző eleven szőnyegébe s labár a
szünpompa sokat veszített is tarkaságából

az őszi virágok még sem tartoznak a ke-
vesebb székpek közé. — A halvány
virágú sikkantya, a kék mezei katáng,
a fehér eczickóró, — az élénk sárga
ökörfarkkoró, oroszlanyszám és szironták, az
őszi kökörsín és még számtalan faja a vad-
virágoknak a piros fejű tükés bogánások-
nak, színezik a mezőt. Kerti virágaink közt
a gyöngyike legtekélyesebb kifejlődésben,
az őszi rózsák, rézvirágok, cbrysantemumok
enybe időjárásal még a verbenák, lángrí-
vágok sőt némely faja a rózsának is, vigan
nyíllanak.

Ha közelebről vizsgáljuk e kedvenc
növényeket, tömémenten sok spró életmoz-
gást észlelhetünk rajtuk. A gyors futonoz
rovarokak sűrű-forog kergeti az apróbb
rovarokat, serényen szedi, pusztítja azoknak
bábjaít és petéit. Mindenféle tarka-barka
kurta rüpt bogarak melegesnek az élető
napfényen, egyes pillangók még november
felé is legyezgetik az utolsó virágot, addig
a gyengébb rovarok az első vándormada-
rakkal teli szállásukat felkeresték, végre a
nagy változatoságu egyébb állatok is, köve-
tik példájukat.

A hullók közül a gyík, teknőz, a kí-
gyó már októberben meg nyugalomra, míg
a többiek: béka, varangy stb. — csak a
beálló gyenge fagyos északakkal dermednek
meg. Az emlősök közt első szállásmester a
mormota, a denevér, sőt; végre a hőrség
is bezárja földalatti téli palotáját.

Ősszel a földmivésre új tevékenység
mezeje nyílik. Ez az ő új éve, midőn egy
jobb jövőtermes reményében a magot el-
veti. Szorgalmasan jár az eke, vigan tá-
nczol a borona, néhol pedig kérelhetetlenül
zúzza szét a rögöket a komoly járatu fo-
gashenger. A vetőember kímélt és méltó-
ságteljes lépésekkel viszi a nyakára akasz-
tott búzás szakot s pazarul szórja jobbra-
balra a súlyos legrább magot, hogy legyen
jövőre mit aratni és harapni. . . Mindentől
még mozzár, őst mutatkozik, van is tonni-

való elég ősszel, hisz úgy is egy nagy ün-
nepnappá folyik össze a hosszú tél! Na-
gyobb gádzalkodásokban még hosszú asz-
tag mellett bug a göccsöplőgép s 28—30
kézpárnak ad dolgoz napestig. — Ut-
közö árokazegélyzetű nagy táblákon
csörög a pirosa-kékre befestett sorvető,
vezetője ugyanosak sürgeti a nehéz járásu
lovakat, hogy a mára kiszabott 12 holdat
bevégezzék. Négyzarvasra takarosan felra-
kott ökörszekerek csig-leszán vontatják az
utolsó vágatu hereszénát, sarjut, néhol sáat,
kört, mely utóbbival a fazlak és boglyák
utóljára caucosítottak fel. Napnyugattkor
Szentjános bogár helyett apró pászortűzek
pielóg-ak, körülötte kopott sztrbe bujtatt
szolgagyerekek piszkálgatják a parázsból
lopott krumplijukat.

Vágják a káposztát, szedik a krumplit,
répát s az aratások legkedvesebbike a bor-
szűret is elmunt. Az utolsó gyümölcsök: töl-
körte, alma, birs, nospolya is leszedetvén
a fákról, valamint a hernyófészkek is, s míg
az előbbieket a kamarába, addig az utóbbiak
a tűzbe vándorolnak.

Mindinkább szaporodnak a kellemetlen
ködös, esős napok, a tél előpostája, a tom-
boló vadvihár össze-vissza kavarja, kuszája
a száraz maradt gyomkörökat s messze tá-
volba szórja szét a forgóba felkapott repülő
gyommagvak millióit! Ez a t e r m é -
s e t v a d v e t é s e !

A gazdsamber most már lesi csirázó
vetését, kapájával esedékes utat nyit a ba-
rázda viznek.

Durva barázda sújtások jelzik a tavasi
alá előre felszántott talajt. Végre még egy-
szer kitesztul a láthatár, tehát lesz alkalm-
unk a szabadba menni. A fák, cserjék
szótlenül bámulnak ráuk, megdermedt
minden, a talaj felszíne kihalt nedvdusabb
növények fagyos maradványával van bo-
ritva, néhol még egy-egy késői nádvirág
daczol a hideggől.

Mindig pusztább lesz a látkör, komo-

* E gyöngyűrű természetrajzi tárczára. — mely-
nél tanulásgöszabot és mégis költői szépségűektől
elhalmozottabban régen voltunk észre a napi saj-
tóbán, — felhívjuk olvasóink figyelmét, A szerk.

totta ezáltal bevonulását balkánfélszigeti szövetségünk a vendégszerető s élvezetes városba, inkognitó jött s gonderhes fejét polgári bérzálláson hajította nyugalomra, nem véve igénybe császári partfogójának a barátjának mindig szívesen felajánlott vendégszeretét. De mindenestre vidámabban s vigasztaltabban fogta, mint jött. Meggyőződött, hogy ő F e l s é g e, királyunk változatlan barátságával és jószággal van iránta, a mint sietett is Milán királyt, inkognitójá dacára, meglátogatni. Es K á l m a n o k y gróftól ismét megkapta a biztosítást, hogy az osztrák-magyar monarchia külpolitikája folyton a régi nyomon halad s betartja azon irányt, melyben Szerbia s a többi Balkán-államok számára egyedül létezhetik. M i l á n király nyugodtan indulhat hazá, a higgadtan gondolkodó s forró szívű államférfi, ki Ausztria Magyarország külügyi hivatalának élén áll, kitűnő tanácsot és erősítő bizalmat adott neki utaváltozás. Külös komplikációtól nem kell félnie s egész okosságát és akaraterejét háza és országa belügyeinek rendezésére fordíthatja.

Vilmos császár Rómában. Rómából jelentik 14-ik kelettel: A német császár, a király és királyné, a hercegek és hercegnék, a kíséret, Crispi miniszterelnök, Bismarck gróf, Solms gróf nagykövét stb. 10 óra 50 perokor a kapitoliumba érkeztek, hol őket a polgármester és a községi tanács fogadták. A magas vendégek megtekintették a muzeumot és a nagy tanácstermet, hol a német császár beléptekor rendezték a porosz himnust. Ezután következett a V i l m o s császár látogatását megörökítő márvány emléktábla ünnepélyes leleplezése, mire kezdetét vette a hangverseny. A hangverseny után a magas vendégek megnézték a régi-új tárt, aztán a buffetben itették látogatást. Itt mintegy 3000 vendég és ezek között igen sok hölgy, nézte s ünnepeles elfogadást, mely igen fényesen folyt le. A kapitoliium vilamos fényvel volt világítva. Az udvar éjtélkor visszavonult.

V i l m o s császár és H e n r i k herceg kíséretükkel ma délelőtt 11 órakor megjelentek a német nagykövetség palotájában, jelen voltak az istentiszteleten és azután részt vettek a dejeuneren, melyre Schlözer, Crispi, a hadügyminiszter, a tengerészeti miniszter, a közoktatási miniszter és a római polgármester is hivatalosak voltak. A dejeuner után a német kolónia küldöttsége, Nast német konzul, a német művészek körnek elnöke, Gerhardt s körtitkára, Schönbach s Tubenthal festő, átutajtották ők fényesen a már közzétett feliratot, melynek fedelét miniatúr-festményekkel Tubenthal díszítette. A császár szívélyes szavakkal mondatott köszönetet, dícsérte a felirat művészi kivitelét és hosszabb ideig beszélgetett a művészekkel Róma művészetéről.

Délután 3 órakor a császár Solms gróffal kísérelt s Henrik herceg és Bismarck gróf által kísérelve a Pantheonba hajtottak, hol német zineket viselő szakkor alkották babérokosorú helyezett V i k t o r E m á n u e l s i r j á r a. A császár és Henrik herceg az emlékönyv egy külön lapjára felírták neveiket s egy másik lapjára Bismarck gróf és a kíséret tagjai szintén feljegyezték neveiket. A császár még megtekintette a templomot is s azután visszazsát. Utjában a nép mindenfelé lelkes tüntetésekben részesítette.

Néhány év alatt a „Hölygfutár” egészen a fiatal nemzedék közönyös volt s Tóth Kálmán eleintén fömunkátára, később évek múltán, szerkesztője lett. En is a laphoz kerültem „hojtár”-nak, a hogy ekkor a legifjabb munkatársakat neveztek. Kötelességem közt tartozott a kezdő elbeszélők első kísérleteinek elolvasása a közönlődik stílusának igazgatása, a mi tömördek vesződséggel járt.

Egyszer, már a szomorú évtized vége felé, vékony nővérem, élénk szemű, kis hajszu, csinnal ötötörtöt legényke állított be hozzám nagy csomag kézzirattal. Megjeddtem tőle, olyan nagy csomagnak látszott. Azzal lesz csak sok munka.

Eloolvasását s ha lehet közlést kérte, s hozzám lépve, bizalmas hangon mondá: — Félj meddig én is miskolci voltam, mert ott nővekedtem. Rögtön mosolyra fakadva vettem át a kézziratt, s kérdeztem a nevét.

— Iró nevel Vértési Arnoldot választottam s ha isten megsegít, e név alatt akarok dolgozni. Különben a családi nevem Vichlida. Talán emlékszik még rá, néhány évvel ezelőtt, kisdiskák korunkban láttuk egymást.

Csakugyan emlékszem. Edes anyám, ki mindig igen vonzódott az árva gyermekekhez, mutatta nekem a csinos kis Vichlida-füket, hozzá téve: „Ezek szegények, árva, edes anyjuk korán elhunyt s atyjuk, a ki tanár, Egerből hozta ide s igen jól nevelte őket. Széled, jó eszes fiúcskák!”

A minoriták kolostora mellett fekszik az egykori urias kényelmű Páry-ház, mely a negyvenes évek folyamán „uri kaszinó” volt, később kath. tanítóképző intézetnek berélték ki s most közönlődik. Abban a házban tanított egykor buzgó irónk edes atya s annak udvarán, nagy hársak alatt, növekedtek játsza a fiai.

Válóban ezidő fúlok voltak, kiket soha sem láttunk a mi diák-harcainkban. Mert voltak nagy harcaink, felekezeti háborúk, régi rossz szellem maradványai. A város többsége kálvinista lévén, mi, a Szinya mellett középiskola diákjai, „pulus”-oknak nevezték a katolikus diákokat, s jaj volt nekik, ha az Avara mertek menni sétálni, a Szinya jegére oszszkálni vagy nyáron a Sajóban akarták megfürödni. Dulakodva fúttuk el őket. Ők meg akkor adták vissza nekünk a kölcsönt, ha a Peceze árkában kísérlettük meg a causzállást. Az a kisebb területünk az övék volt. A harokokban részt vett minden elevenebb kis- és nagy-disk, de a Vichlida-füket nem látta ily alkalommal senki. Az emlékek és tanultak otthon.

ARADI KOZLONY

(Megjelen mindennap)

Előfizetési feltételei.

Helyben házhoz hordva:

Egy évre	12	kr
Fél évre	6	—
Negyed évre	3	—
Egy órára	1	—

Vidékre szétküldve:

Egy évre	14	ft
Fél évre	7	—
Negyed évre	3	50
Egy órára	1	20

Felkérjük lapunk azon előfizetőit, kiknek előfizetése szeptember végén lejárt, hogy az előfizetést a lehető legelőbb megújítsák, nehogy a lap szétküldésében fönnakadás álljon be.

Az „Aradi Közlöny” kiadóhivatala.

NAPTÁR.

Oktober 16. Kedd. Rom. kath. naptár. Gál apát. Prot. naptár: Gál. Görög-ország naptár: (október 4.) Hierot. Nap két óra 22 perokor, nyagszik 5 óra 8 perokor.

— A Kölcsey könyvtár. Keddén és szombaton délután 3-4 óra pénteken délelőtt 11-12 óra közzéadható.

HIREK.

ARAD ÉS VIDÉKE.

— Aradmegye közigazgatási bizottságának erdészeti albizottsága folyó hó 22-én délelőtt 10 órakor az alsópáni irodában ülést tartand, mely alkalommal az eddig beérkezett és esetleg még beérkezendő erdészeti ügyek fognak tárgyalatni.

— Fényes esküvő volt tegnap délelőtt 9 és fél órakor a minorita atyák templomában. Szentpétery Leonie kiasasszonyt, Szentpétery Antal első aradi takarékpénztári főpénztárnok szeretetre-méltó, bájos leányát vezette oltárhoz ez alkalommal S á r m e z e y Arpad birtokos és m. kir. honvédszár hadnagy. Az esketési szertartást Révfalvy Manó plébános helynök végezte. A szímenetben ott voltak az örömszülők: Szentpétery Antal és neje, S á r m e z e y Antal és neje, násznagyok: baracsbázi K a p d e b ő Géza ezredes és K ö v é r Viktor nejevel (Széplak), koszorupár: S á r m e z e y J o á n S á r m e z e y E n d r ő f.

— Házitolvaj a városbázán. Vasárnap délután megint tolvajlást, — a mit betörésnek is lehet nevezni, — következett a városbázán. Ez alkalommal kétszázötvenköt kitunt, hogy a tettes csakis házi tolvaj lehet. Ezt különben mi már megjegyeztük a

— Steinhardt Jakab főrabbi sírreléki bizottsága meleg hangú felhívást bocsátott ki az aradi izr. hitközség tagjaihoz, hogy a felejtethető emlékt. rabbi sírreléki felállításához pénzbeli adományok a járuljanak. Az adakozásokat maga

nehány hónappal ezelőtt történt hasonló eset alkalmából. A még ismeretlen tettes vasárnap délután mikor a hivatalosbók roind üresek voltak, alkules segélyével behatolt az orvosi hivatal helyiségébe, hol P o l l á k Ignác tisztviselő főkját fel-feszítvén, emelte az ott volt szrtot, inen a földszinten levő adóügyi osztályba ment be hasonlókép alkulescsal, itt S c h e r l o t t Domokos tanácsnok hivatalhelyiségében egyik íróasztal főkját fel-feszítvén zsebre vágta az ott volt 50 kr. aprópénzt, a szomszédos szobában K i l é n y i alszámvevő asztala főkjából 1 ft 50 krt, a többi adóitiztek főkjából pedig még mintegy 90 kr loptott el. Itt úgy látszik megzavarták az ípszt munkájában, mert oly gyorsan illant el, hogy a kulcsokat, a mikkel az ajtókat felnyitotta — egy csomóba kötve 17 darabot — e szobában visszahagyta. A kulcsokat tegnap reggel találták meg takarítás alkalmával. Az kétségtelen, hogy fényes nappal követtetett el a betörés, mert a „munkáról” látszik, hogy azt nem észlezték. A kulcsok kötegben, mit a betörő visszahagyott, több oly kulcs van, melyek időközben lassanként és egyenként elveszték a városbázán, de ezenkívül az is bizonyítja, hogy csakis házi tolvaj lehet a tettes, mert legutóbbi a hasonló betörés alkalmával Scharlott tanácsnok szobájában azon asztalban, melyet most feltört nagyobb összeg volt s a másikkban csak néhány h-tos. Most azt az asztalt érintetlenül hagyta s csak azt törte fel, melyben nagy pénzeket vélt találni. Reméljük, hogy a házi tolvaj nem lesz olyan furfangos, hogy még most se sikerüljön a rendőrségnek a nyomára akadni, mert ez a dolog már kezd igazán komikus lenni.

— Temesmegye özl környüli sán — mint Temesvári írák — az enlőkő főispán I. O r m o s Zsigmond többek közt a következőket mondta megnyitó beszédeben: Van szerencsém a t. közzülésnek bejelenteni, hogy a megyének kilenc szolgabírósgát megvizsgáltam. Nyoloz szolgál-bírósgálat a példásabb rendben találtam mindent, mi fölött örömmnek és megelégedésnek szívesen adok kifejezést; az egyik szolgabírói hivatalban azonban — s ez szavakkal szigorúan tekintett a közzülési terem egyik szögletébe — oly megboc-sajthatatlan rendtelenséget tapasztaltam, hogy rosszallásomnak és megbortránkozásomnak itt nyilvánosan kifejezést kell adnom s csak pusztá kíméletből hallgatom el ezen hivatal megnevezését. „Néma csend állott be a lesújtó szavak hallatára s a bizottsági tagok kérdőn és meglepetve néztek egymásra. De osakhamar kipattant a rejtély; Hollósy J. buziasí főszolgabíró halálsapátán kelt fel helyéről, elhagyva a közzülési terem s rögtön székhelyére, Buziásra utazott. Itt megérkezve, egyenesen a szolgabírói hivatalba ment s az ott volt T. Géza írnokot, a szolgabírósgát tényleges vezetőjét, elkeresett haragjában megk o r b á c s o l t a. Az eszt természetesen mindenfelé nagy feltűnést és izgatottságot keltett. Beszélük, hogy a főszolgabíró annyira szívére vette a főispán dorgáló szavait, hogy állásáról lemondani készül.

— Hymen. B e t t e l h e i m Manó nyugalmazott m. kir. honvédbadnagy vasárnap folyó hó 14-én esküdték örök hűséget M e r l i k Róza kiasasszonynak néhai Merlik Andrák kedves és szép leányának. — Színház utalványokat az első aradi önkéntes polgári táltosok tagjai St a n u l o v i c s Lázár szertárknál T ö k ö l y - t é r 5. szám alatt kaphatnak. — Krassó-Szörény megye közzülésén a leköszött Thomioiu Virgil arvaszéki ölnök helyére P é t e r f f y László facseti szolgabíró választott meg. — Kölcsey-Egyesület tagjai fizettek 1888 ra következők vidéki tagok: Ifi Fojtásék Károly (Uj Arad) Hirsch Béla (Kis-Jenő), Kemény Sándor (Gy. Varsánd), Kovács Agoston (Kovaszino), Péczeli Elek (Kis-Jenő) Pénez Akos (Uj-Szt.-Anna), Neaszly János (Kovaszino), Olasz Lajos (Agya), Iritz Manó (Pécska). A befizetett összegeket ezen helyen nyilvánosan nyugtázza az elnökség.

a hitközség 500 f o r i n t t a l nyitotta meg és így előreláthatólag egy imponáns serelek költsége kerülne ki rövid időn az adakozásokból.

— Derék csendőr őrsvezető. M e d g y e s - B o d á s r o l írák lapunknak: Tegnapelőtt éjjel dobpergés és hangok felérvése miatt fél közzégünk lakói éjszakai nyugodalmából. A község lakói — kik mindenkor a legnagyobb buzgóssággal segédkeznek felebarátainknak a tűz el-foltázásánál — ezúttal is osakhamar a helyszínen termettek. Szivrendítő látvány tárult itt a jelenlevők elé; az égő ház tulajdonosnéje, ki maga is a lángok közül futott ki ágyából, keservesen jaivezélt gyermekéért, kik hiedelmek szerint még mindig az égő házban vannak. Ekkor V á g ó György- csendőr őrsvezető, ki két esendőrel együtt egyike volt a legelsőeknek a helyszínen, bátor elszántsággal bement az égő házba, hogy a gyermekeket kimentse. Néhány perc múlva, midőn az őrsvezető füstösen összegett ruhával egy osomó ágynemőt hozva visszatért már az égő házból, tünt ki csak, hogy a gyermekeket már előbb ki-hozták s így a nagy veszély dacára embérelt nem esett áldozatul. A derék csendőr megérdemli, hogy a nyilvánosság előtt is, felemelték szép és bátor tette.

— A szegény tanulókat segélyző egyesület október havi gyűléséhez a következő tagok járultak adománnyal: Gebhárt Julia, Gílli Edéné, R á k o z s i Pálné, A m b e r g e r Jenőné, R o d l e r Gyuláné, ö z v. N á r c s i z s n é, R ó z s a i M. né, C s e d i k M. né, R e i n h a r t A. né, J o r d á n J. né, P r o h á z s k a J. né, A v a r f i y Gézáné, D u s e k F e r e n c z n é, L i m b e k Jánosné, P e t r o v s z k y Józsefné, S c h r i f f e r t Józsefné, P á l f y Edéné, R e g é n y i Kálmáné, S c h w a l l e n g r ä b e r Gyuláné urnök. B e n d i g Vilma, R o z m a n n i t h Vilma, H i n n e r Emília, V a n n a y Irén, N e u m a n n Róza, S z e l e n v e r e k urhölgyek: A r k a y K. H ö d l L., B e n d i g J., K o h n D., K a r á c s o n y i é s D e n g l, F á b i á n F. S c h e e r J., H o l e z e r M. G u t t m a n n S. F e h é r J., S z i l á g y i S. K o c s i s J. M á r s i t s L. A m t m a n n L. K o p e t k ö I. R i e d e r M. B a r t h L., M a r x é s F e j e r, W i t t m a n n J., W e l t s o h o f P. urak és V á r i J u l c s a. A jótékony adománnyokért a szegények nevében hálas köszönetét nyújtja. Arad, 1888. okt. 15. Csik János, egyesül. gazda.

— Hymen. B e t t e l h e i m Manó nyugalmazott m. kir. honvédbadnagy vasárnap folyó hó 14-én esküdték örök hűséget M e r l i k Róza kiasasszonynak néhai Merlik Andrák kedves és szép leányának.

— Színház utalványokat az első aradi önkéntes polgári táltosok tagjai St a n u l o v i c s Lázár szertárknál T ö k ö l y - t é r 5. szám alatt kaphatnak. — Krassó-Szörény megye közzülésén a leköszött Thomioiu Virgil arvaszéki ölnök helyére P é t e r f f y László facseti szolgabíró választott meg. — Kölcsey-Egyesület tagjai fizettek 1888 ra következők vidéki tagok: Ifi Fojtásék Károly (Uj Arad) Hirsch Béla (Kis-Jenő), Kemény Sándor (Gy. Varsánd), Kovács Agoston (Kovaszino), Péczeli Elek (Kis-Jenő) Pénez Akos (Uj-Szt.-Anna), Neaszly János (Kovaszino), Olasz Lajos (Agya), Iritz Manó (Pécska). A befizetett összegeket ezen helyen nyilvánosan nyugtázza az elnökség.

— Gyászrovat. Két szomorú jelenté kaptunk. Az egyik F r a n c z György, életének 59-ik évében történt elhunytát jelent; temetése folyó hó 17-én délután 3 órakor lesz. — A másik S z i l á g y Imréné szül. K a r á c s o n y i Erzsébet nek élte 37 ik évében bekövetkezett halálát tulatja. Temetése folyó hó 17-én d. u 3 órakor lesz.

— Tánczolonok. Mint ahogy minden ősszel elmegy a daru, meg a golyamadár: úgy eljön minden ősszel Aradra egyházi tánczantánok is, a kik ezines plakátokon, nagyhangú szavakkal hirdetik a tánczolonok megnyitását. A legújabb nemzeti és külföldi „tánczok” oktatisát ígérük a tánczmeister urak s az apró kiasasszonykáknak csak egy repes a szívük, midőn a kedves mama elhatározza, hogy az idén járni fog a kolozsa. Az ardtalan gyermekek ez első ősz-jövetele szokta aztán megteremni a szorosabb s esetleg nagyobb borderejű ismereteket, melyek folytatása és vége esetről-esetre különböző. Az idén is, hogy beköszöntött az ősz, egy pár npp óta már két-három tánczantánok (van közöttük, ki e címmei be nem érre illetlennek is ezimiel magát) plakátja díszel az utcászarkokon.

HAZÁNK ÉS A FOVAROS.

— II. Rákóczy Ferencz sírja. Thaly Kálmán orsz. képviselő Konstantinápolyban járva a magyar kirándulókkal, a galatai meztlábások kolostorában okmányok és közvetlen szemlélet alapján meggyőződött arról, hogy II. Rákóczy Ferencz, és Z r i n y i I l o n a h a m v a i c s a k n y u g o s z n a k. A fejedelem és anyja sírköve tudvalevőleg ott van és minden Konstantinápolyba vetődő magyar kegyeletének tárgya. A hatvanas években azonban a konstantinápolyi magyarok között hire terjedt, hogy a hamvakat P r o k e s c h o s t e n nagykövét Bécsbe szállította, elejét veendő illoyalis demonstrációknak; és akadt a török fővárosban élő magyarok közül ember, a ki azt állította, hogy szemével látta, hogy a kolostortemplom kriptájába üre. Ezek után közel husz évig éltünk bizonytalanságban, nem tudva; hol vannak Rákóczy porai. Most végre Thaly Kálmán után járt. a dolognak és rájött, hogy a dicső emlékezett fejedelmek és anyja még m i a d i g a g a l a t a i k o l o s t o r a l a t t n y u g o s z n a k. II. Rákóczy Ferencz maradványai Mikés Kelemen leírása után könnyen felismerhetők: hatvan év körül járó, hatalmas nagyságu férficsontváz, bonczokkor feltűrésztel koponyával s vele egy koporsóban egy női koponya, Z r i n y i I l o n á e h a m v a k a t l á t t a K o n s t a n t i n á p o l y b a n; e z y s z e r m i n d e m e n t é s a k i s z á s i a l i s z m i d e, T ö k ö l y l a n e s i r j á h o z a m á r v a n y t e n g e r m e l l é k i R o d o s t ö b b a s a t ö b b i m a g y a r e m i g r á n s n y u g o h e l y e z h e z. — Pozsony és az E. M. K. E. Megemlékeztünk már arról a méltó felháborodásról, melyet az E. M. K. E. pénteki igaz-

szépirodalmi izlés közönlőmát: sem lapja, sem mai virágzó közönlőmát ölete nem tudtár elvonni a szépirodalmi müködéstől. Sok baja, gondja, dolga képzett írólyvást marak az, a mi mindig szeretett lenni: novellista s mihelyt most hazatér Debreczenbe, azonnal kezd írni az ezeregyedik beszélyét.

Látszat és való.

(Regény öt könyvben.) — „Aradi Közlöny” számára németből fordította: —

D E N I S E.

Második könyv. (26-ik folytatás.)

— Minthogy ismét jó barátok vagyunk — mondá az igazgató Imrén, — és én megbocsátotta berohanásomat a szentélybe, kedélyesen fogunk tanácskozni, hogy intézzünk el mindent a legjobban, hogy az ön felléptét a szünlőd után mennél fényesebben rendezzük!

— Oh igazgató, igazgató! — válaszolt Irma már félig kibékítve. — Hiszen ön nem is tudja, hogy felakarok-e még lépni?

— Ah ez tréfa! kedves Boroni, egy olyan művésznő mint ön, tartorik ezzel a világnak. Azután ki foglalná el az ön helyét? Hiszen önnek egész Németországban nincsen vetélytársója. A közönlőség magánkívül lenne, egész Berlin gyászolna és különösen mikor olyan partiór van szó, mely egész repertoírjának leghatásosabb szerepe leend. A szerep úgy szólván az ön testéhez mint tengerész apród, a legkedvesebb kosztum. A mit alakjához csak képzélni lehet. Azután mint marquisné, már rendeltem is Párisban egy szövetet, valódi roccoco szövet virághimnussal, egy olyan szövetet egész Berlinben nem lehet találni. Harmadik átöltözködés mintnympa. A harmadik felvonás a csendes ocsósz egy mesebeli szigetén játszik. Es a zene a legjobb, a mit eddig operettegnyben hallottunk Van benne egy-egy megkapó szám, a mi vibaros tapost fog előidézni. Itt van például mindjárt az első felvonásban a tengerészdal, sőt önök kell énekelnie és a mi még nagyobb hatást fog szülni, mint a terezt Faticczában!

— Az igazgató elővette a szívetet, melyet baléptekor az asztalra tett a zongorához lépett, kinyitotta azt és elkezdte játszani az említett számot. — Most — most jön a betét, figyeljen! — és azután érdes baryton hangjával énekelte a tengerész dalt, néha ácsapva a fútlába.

írás terén mindjárt oly szabatos stíllal, olyan leíró és beszéltető képességgel lépett fel, hogy alánálál sokkal érettebb itéletű ember is meglephetett volna.

Természetes, hogy kiadták osakhamar, sőt — ha jól emlékszem — figyelmeztettük is rá szerkesztőjei csillag alatt a „nyájás olvasó”-t, ki akkoriban a romantikus és történelmi elbeszéléseket nagyon szerette. Jókai volt, a ki megszerette, valamint Jókai volt, a ki akkor majd minden szám uavehető fiatal író utazottt egyben vagy másban, természetesen meg sem közelítette hatalmasan ragyogó képzőlmét, még kevésbbé gazdag humorát és eredeti gondolatait.

Ha az „ezer beszély” melynek első füzetét most jutnak az olvasók kezébe, a megírás sorrendjében folyva egymás után, e nagy gyűjtemény tükrt adná ama változásoknak is, melyek az elbeszélés világo-dalmában három évtized alatt létre jöttek, miközben a romantikus szellem tulajdon-gái megzútltek a természetes visszahatást s ma már a realizmus végleteihez értek. Vértési Arnoldban az irodalmi légtör és változások szintén szembeötlően meglátszanak, de nem túlságóan. A romantikus szellem soha sem ragadta őt képtelenségekre, valamint a realizmus sem vezette a naturalizmus mez-telenségei. Nem tartotta ő magát soha olyan irodalmi vagyírónak, ki csillagokat ehetik és felbököt inatik. Ismerté tehetőség-nek hátairát s tudta, hogy az izlés deljéitje, a mérésklet pedig jó törvénye a szépirodalom kisebb arányu hajóinak.

Eleintén a történelmi anyagok feldolgozásában találta kedvét s munkásságának első szakasza majdnem egészen ennek volt szánva. Képzelmé legtöbbször ragadta a középkor spanyol földjére, hol a regényesség képsiben, hősiégeiben és kulandjaiban gyönyörködött. — De irt magyar történelmi beszélyek — s nagyon örö-mest forgatta régi krónikáinkat. Itt aztán utolsó szabadságharcunkból, a dicsőség idejéből” is egész sorozatot. Festette számtalan veszélyében a családélet bajait, gondjait, a szívek osalódásait, tükre jutását. Majd utoljára a vidéki élet, a pusztuló nemesi házak, a fenhejzások, urhatnáság, az elzül-lőlt létezőek rajzolója lett, osakszor komor hangon, sőt színekkel, a miért vádolták is olykor pesszimizmussal, mintha jöketvélleg, vérmérsényülleg lehetne írni az élet sötét oldalairól annak, kinek e sötét oldalak látá-sa fáj.

Maga írónk is az életnek folyvást sok bajával, gondjával küzd. Füstalabb Lora-ban gyakran megemlékezett s nem egyszer

